

Jesper Due og Jørgen Steen Madsen, *Slip sociologien løs – en invitation til 80'ernes sociologi*, København: Hans Reitzel, 1983, 213 s., 174,50 kr.

Tvivl er det positive udbytte man ofte får ved læsning af faglitteratur. Tvivl melder sig under og efter læsningen af Jesper Due og Jørgen Steen Madsens nye bog "Slip sociologien løs – en invitation til 80'ernes sociologi". Tvivlen er dog ikke alene den givtige og frugtbare. Den er også knyttet til spørgsmål som: Hvorfor denne bog? Til hvem er den skrevet? Det yderst fyldige forord fastslår, at det er "en bog om (kurs. forfatterne) sociologi", og at den skulle kunne anvendes som elementær introduktionsbog f.eks. på HF- og gymnasieniveau. Dette er ikke det totale udtryk for bogens selvforståelse, men bruges her som udgangspunkt for omtalen af bogens enkelte kapitler. Den afsluttende samlede vurdering tilstræber at inddrage yderligere aspekter.

Kapitel 1 stiller spørgsmålet: Hvad er sociologi?, og er – som bogen som helhed – sympatisk, velskrevet og yderst traditionelt, men åbent for alvorlige indvendinger. I forbifarten kan man undre sig over det rimelige i at benytte 35 sider ud af 212 sider på et indledningskapitel. Langt alvorligere er redegørelsen for videnskabelige teories karakter og opbygning. Det er her vanskeligt at undgå associationer til ortodoks positivisme, og det direkte fejlagtige kommer til udtryk ved karakteristikken, at "en teori har tre grundlæggende komponenter: begreber, definitioner og hypoteser" (p. 24). Det er umuligt at opbygge en teori forudsætningsløst, uden aksiomer. Og når det i direkte forlængelse hedder, at "et begreb (kurs. forfatter) er et bestemt udtryk for et fænomen, f.eks. "social bevægelse eller social konflikt", har vi fået en glimrende redegørelse for det, der almindeligvis betegnes som termer, og som er noget ganske andet end begreber. Fejltagelsen fastholdes og uddybes på den efterfølgende side.

Forfatterne giver i kapitel 2 en oversigt over sociologisk undersøgelsesmetodik og problematiserer de enkelte metoder ud fra et teoretisk perspektiv. Fremgangsmåden og problemerne, der er forbundet hermed, er yderst velkendte fra amerikanske standardlærebøger i sociologi. Et sådant kapitel giver ikke, men forudsætter at læseren har, et elementært kendskab til sociologisk metode, ellers vil resultatet – om noget – formentlig være en produktion af fordomme eller forudsætningsløs accept af de diskuterede metoder.

"Sociologiens rødder" er bogens egentlige teoriehistoriske kapitel med en koncentreret og god karakteristik af de væsentlige træk i de sociologiske arbejder hos Marx, Durkheim og Weber. Springet herfra til nutiden er langt – for langt i en introduktionsbog?

Det mest særprægede i bogen er redegørelsen i kapitel 4 for "Sociologiens historie i Danmark". Ikke mindst på baggrund af det foregående kapitel ville et klart teoriehistorisk perspektiv være naturligt, men i stedet er valgt en overvejende personalhistorisk strukturering af stoffet. På de betingelser kan det undre, at Wilkens udråbes til dansk sociologis fader, idet Jens Rasmussen Hüberts i 1840 – dvs. fire år før Wilkens blev født – foretog den, formentlig også internationalt, første undersøgelse af social mobilitet. Fremstillingen indeholder en nyttig sammenfatning af centrale data, endnu flere kuriosa og det, ældre historikere kalder, livfulde personskildringer. Forfatterne har helte, hvilket i afgørende grad præger

Jesper Due og Jørgen Steen Madsen, *Slip sociologien løs – en invitation til 80'ernes sociologi*, København: Hans Reitzel, 1983, 213 s., 174,50 kr.

Tvivl er det positive udbytte man ofte får ved læsning af faglitteratur. Tvivl melder sig under og efter læsningen af Jesper Due og Jørgen Steen Madsens nye bog "Slip sociologien løs – en invitation til 80'ernes sociologi". Tvivlen er dog ikke alene den givtige og frugtbare. Den er også knyttet til spørgsmål som: Hvorfor denne bog? Til hvem er den skrevet? Det yderst fyldige forord fastslår, at det er "en bog om (kurs. forfatterne) sociologi", og at den skulle kunne anvendes som elementær introduktionsbog f.eks. på HF- og gymnasieniveau. Dette er ikke det totale udtryk for bogens selvforståelse, men bruges her som udgangspunkt for omtalen af bogens enkelte kapitler. Den afsluttende samlede vurdering tilstræber at inddrage yderligere aspekter.

Kapitel 1 stiller spørgsmålet: Hvad er sociologi?, og er – som bogen som helhed – sympatisk, velskrevet og yderst traditionelt, men åbent for alvorlige indvendinger. I forbifarten kan man undre sig over det rimelige i at benytte 35 sider ud af 212 sider på et indledningskapitel. Langt alvorligere er redegørelsen for videnskabelige teories karakter og opbygning. Det er her vanskeligt at undgå associationer til ortodoks positivisme, og det direkte fejlagtige kommer til udtryk ved karakteristikken, at "en teori har tre grundlæggende komponenter: begreber, definitioner og hypoteser" (p. 24). Det er umuligt at opbygge en teori forudsætningsløst, uden aksiomer. Og når det i direkte forlængelse hedder, at "et begreb (kurs. forfatter) er et bestemt udtryk for et fænomen, f.eks. "social bevægelse eller social konflikt", har vi fået en glimrende redegørelse for det, der almindeligvis betegnes som termer, og som er noget ganske andet end begreber. Fejltagelsen fastholdes og uddybes på den efterfølgende side.

Forfatterne giver i kapitel 2 en oversigt over sociologisk undersøgelsesmetodik og problematiserer de enkelte metoder ud fra et teoretisk perspektiv. Fremgangsmåden og problemerne, der er forbundet hermed, er yderst velkendte fra amerikanske standardlærebøger i sociologi. Et sådant kapitel giver ikke, men forudsætter at læseren har, et elementært kendskab til sociologisk metode, ellers vil resultatet – om noget – formentlig være en produktion af fordomme eller forudsætningsløs accept af de diskuterede metoder.

"Sociologiens rødder" er bogens egentlige teoriehistoriske kapitel med en koncentreret og god karakteristik af de væsentlige træk i de sociologiske arbejder hos Marx, Durkheim og Weber. Springet herfra til nutiden er langt – for langt i en introduktionsbog?

Det mest særprægede i bogen er redegørelsen i kapitel 4 for "Sociologiens historie i Danmark". Ikke mindst på baggrund af det foregående kapitel ville et klart teoriehistorisk perspektiv være naturligt, men i stedet er valgt en overvejende personalhistorisk strukturering af stoffet. På de betingelser kan det undre, at Wilkens udråbes til dansk sociologis fader, idet Jens Rasmussen Hüberts i 1840 – dvs. fire år før Wilkens blev født – foretog den, formentlig også internationalt, første undersøgelse af social mobilitet. Fremstillingen indeholder en nyttig sammenfatning af centrale data, endnu flere kuriosa og det, ældre historikere kalder, livfulde personskildringer. Forfatterne har helte, hvilket i afgørende grad præger

fremstillingen af dansk sociologis nyere historie. Det gøres blot ikke åbenlyst. Den forudsætningsløse læser er prisgivet. Andre ved, at udviklingen i dansk sociologi kostede venskaber og uddybede fjendskaber. Formen er en anden, men det snagende, antydningerne og det private er fuldt så uværdigt som artikler i den kulørte ugepresse.

Vi er nu nået til side 136. Her starter den egentlige introduktion til substantiel sociologi med kapitlet, "Kultur og klassekonflikter", der efterfølges af det egentlige afslutningskapitel om "Sociale bevægelser". Ingen kritik kun ros. Først går man så grueligt meget igennem og så ... når man frem til en sjældent klar og velskrevet fremstilling af aspekter af fundamentale sociologiske problemstillinger. Men hvorfor er dette kun en trediedel af bogen?

Her melder tvivlen sig igen. Var bogens sigte et andet? Den er ikke direkte en elementær lærebog. Forordet hævder, at den er det på trods af flere ting. Først: "trods et relativt høj niveau", hvilket dog turde være en diskutabel påstand. Også trods det formål, der fremhæves i begyndelsen af forordet (p. 9), nemlig at være et bidrag til den genopbygningsfase, der er nødvendig "efter en 10-årig periode, hvor marxologien nærmest tog livet af sociologien". På internationalt plan startede den nævnte genopbygningsfase for år tilbage. Er lærebogsformen et dække? Er den egentlige målgruppe medarbejdere ved Institut for Kultursociologi? Et bekræftende svar på det sidste spørgsmål er overensstemmende med det forhold, at forordet indeholder en demonstrativ bekendelse til Marx, som derefter ikke spiller nogen afgørende rolle i fremstillingen. Den er præget af vel næsten helt accepterede, konfliktteoretiske synspunkter.

Gælden til Marx er beskeden, men stærkt fremhævet. Gælden til Berger og Luckman er stor og fortiet. Berger har således leveret bogens undertitel. Ingen af de to er nævnt i personregisteret, ikke i noter, for de findes ikke. Ej heller i den i forordet lovede "litteraturfortegnelse dels med de kilder, vi har anvendt, dels med bøger, hvor man kan læse mere om de problemstillinger, vi har berørt". Den findes ikke. Der er megen gæld, der derved forbliver ubetalt. Også bagsideteksten, hvor det hævdes, at "forfatterne argumenterer for, at løsningen af 80'ernes krise i Danmark blandt andet har en styrkelse af den sociologiske forskning – under en ny form – som forudsætning", er et lån. Fra den positivistiske sociologis vel største skikkelse, George A. Lundberg, der i 1947 skrev bogen "Kan videnskaben redde os?". Argumentationen kan vist i øvrigt karakteriseres som lavmælt.

Ole Tonsgaard

Finn Laursen (ed.), *Toward a New International Marine Order*, The Hague: Martinus Nijhoff Publishers, 1982, 198 s. 100,00 Gylden.

"Desværre blev konferencens drøftelser ført i et dunkelt, teknisk, juridisk sporg. Derfor blev de kun dækket i meget ringe grad af medierne". Udtalelsen stammer fra en af deltagerne i det NIO (New International Order) Youth seminar, som blev afholdt i Amsterdam i august 1980. Konferencen, som udtalelsen tager sigte